

УДК 351

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2021.1.31>**М. О. Дурман**

доктор наук з державного управління, доцент,
заслужений працівник освіти України,
професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Херсонського національного технічного університету

ПРЯМІ ТА НЕПРЯМІ РЕГУЛЯТОРНІ ВПЛИВИ В МЕЖАХ ДЕРЖАВНОЇ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ

У статті розглядається використання прямих і непрямих методів державного регулювання економіки як регуляторних впливів у межах державної регуляторної політики. Аналізуються такі методи: стимулюючі та фіскальні методи податкової політики, методи покращення адміністрування податків і регулювання соціальної сфери. Перші два належать до методів прямого регуляторного впливу, останні два – до методів непрямих регуляторного впливу.

Фіскальна і стимулююча функції податків діють взаємопов'язано, їх не можна протиставляти одна одній, а також поділяти податки окремо на фіскальні або стимулюючі, адже без фіскальної дії не може бути і стимулюючої. Проте цілі запровадження тих чи інших податків можуть відрізнятися залежно від мети регулювання.

Удосконалення процедур адміністрування податків, які належать до непрямих методів, напряду не виконують ні функцій наповнення бюджетів, не стимулюють напряду розвиток економіки. Проте спрощення цих процесів дозволяє громадянам легше «заходити» в бізнес, а вже діючим підприємцям – витратити менше коштів на ведення бізнесу. Іншим непрямим регуляторним впливом на економіку можна вважати запровадження додаткових зборів або запровадження мінімальних соціальних стандартів, обов'язкових для виконання всіма суб'єктами підприємницької діяльності.

Для великого бізнесу найбільший вплив, на нашу думку, мають регуляторні впливи прямої дії – регулятори, які вимагають від підприємців чітко слідувати тим чи іншим законодавчим нормам. Це зумовлене, по-перше, великою кількістю персоналу, що його може виділити великий бізнес на виконання цих регуляторів. По-друге, великому бізнесу доволі важко «заховати» певну діяльність від регуляторних та контролюючих органів.

Водночас на малий та середній бізнес більший вплив мають непрямі регуляторні впливи, оскільки на виконання прямих регуляторних впливів виділити багато ресурсів вони не можуть (та й ресурсів там набагато менше), а контролювати середній та малий бізнес складніше, ніж великий бізнес.

Для держави ж головним є вибір правильного балансу між такими регуляторами, аби давати розвиватися всім видам бізнесу, не втрачаючи при цьому контролю за його законністю та забезпечуючи виконання одного з головних принципів держави – справедливості.

Ключові слова: державне управління, державна регуляторна політика, державне регулювання економіки, прямі та непрямі методи регулювання економіки, регуляторні впливи.

Постановка проблеми. Україна у своєму розвитку прямує в руслі розвитку країн з ринковою економікою, в яких велику частку валового внутрішнього продукту формує малий та середній бізнес, сфера послуг та обслуговування. Натепер у нашій державі частка малого

та середнього бізнесу становить 55%, а частка саме малого – всього 16%. Водночас у країнах Європи частка малого бізнесу вдвічі більша [1].

На розвиток бізнесу будь-якого розміру повинна мати (і має) вплив держава. Вона здійснює цей вплив через різні механізми державного правління – організаційні, нормативно-правові, інформа-

ційні тощо. Меншими одиницями таких впливів виступають інструменти та форми державного регулювання. Кожен з цих інструментів має свій регуляторний вплив на певну сферу регулювання або на декілька сфер одночасно. Цікавим є розгляд співвідношення між застосуванням механізмів та інструментів і впливами, які вони здійснюють. Такі впливи можуть бути прямими і непрямими (опосередкованими), і в кожному конкретному випадку регуляторний орган повинен визначитися, який вплив (механізм, інструмент, метод) є доцільним для досягнення тієї чи іншої мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі формування державної регуляторної політики відбувається розробка нових напрямів державного регулювання, нових правил розвитку не тільки певної галузі виробництва, але й всієї держави загалом. Одночасно вивчаються можливі інструменти формування та реалізації цієї політики, а також методи моніторингу ефективності здійснюваних регуляторних заходів. Питаннями державного регулювання економіки та прийняття управлінських рішень, у тому числі й регуляторного характеру, займалася ціла низка авторів. Так, наприклад, В. Бакуменко розглядає теоретико-методологічні засади формування державно-управлінських рішень [2]; О. Радченко вивчає механізми державного управління [3]; В. Тертичка аналізує загальні принципи формування та реалізації державної політики в Україні [4]; О. Кондратов – сучасні тенденції державного регулювання економіки [5], Л. Попова – формування регуляторної політики у сфері підприємницької діяльності [6] тощо.

Проблеми стимулювання розвитку та регулювання діяльності малого та середнього підприємництва, а також великих бізнес-структур ми розглядали в низці більш ранніх робіт, проте найбільш актуальним натеper є дослідження [7], в якому ми розглядали загальні процеси формування та реалізації державної регуляторної політики.

Мета статті. Метою статті є проведення аналізу прямих та непрямих методів державного регулювання економіки для

їх застосування в процесах формування державної регуляторної політики.

Виклад основного матеріалу. Спочатку розглянемо такі **методи прямого регулювання**, як фіскальна та стимулююча податкова політика.

Перетворення економіки України засобами державної регуляторної політики у сфері оподаткування полягає не тільки в реформуванні системи оподаткування і податкової політики держави, а також у підвищенні ефективності податкового планування органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Як відомо, основним методом формування доходів держави та місцевого самоврядування є податки, що й визначає їх місце в ринковій економіці. Податки – це не тільки метод формування бюджету, а й інструмент впливу на різні складники діяльності їх платників.

Розрізняють дві головні функції податків: фіскальну і стимулюючу. Перша полягає в тому, що податки мають забезпечити гарантоване і стабільне надходження доходів до бюджету. Сутністю стимулюючої функції є використання податків з метою впливу на різні аспекти соціально-економічного та духовного розвитку суспільства. Фіскальна і стимулююча функції податків діють взаємопов'язано, їх не можна протиставляти одна одній, а також поділяти податки окремо на фіскальні або стимулюючі, адже без фіскальної дії не може бути й стимулюючої [8].

Податкова політика – це діяльність держави у сферах запровадження правової регламентації та організації справляння податків і податкових платежів до централізованих фондів держави. Податкова політика, що проводиться в державі та формується державними органами, реалізується через податкову систему – сукупність податків та обов'язкових платежів, установлених у країні з метою наповнення доходної частини бюджетів різних рівнів. Податкова система має включати досить широке коло податків різної цілеспрямованості, що забезпечували б стабільну фінансову базу держави [9].

Державна податкова політика має на меті вирішення двох завдань, що здебільшого протирічать одне одному (тобто

держава у своїх регуляторних рішеннях повинна постійно шукати баланс між ними). Це, з одного боку, установлення стимулюючих ставок податків і зборів, що сприятимуть розвитку економічної системи України, а з іншого – забезпечать надходження коштів до бюджетів усіх рівнів, що будуть сприяти розвитку держави, регіонів, громад. Тобто забезпечення балансу між соціально-економічним розвитком та виконанням державою її функцій.

За формою оподаткування всі податки поділяються на дві групи: прямі і непрямі. Перші встановлюються безпосередньо платниками за правилами, що визначає держава, їх розмір залежить від масштабів об'єкта оподаткування (наприклад, податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, плата за землю, транспортний податок). Непрямі податки встановлюються в цінах товарів і послуг, їх розмір для окремого платника безпосередньо не залежить від його доходів. Виготовляючи та здійснюючи продаж товарів (послуг), виробники і продавці товарів (послуг) виступають у ролі збирачів непрямих податків, уповноважених на те державою, а покупець стає платником непрямого податку [10].

За допомогою податків держава регулює напрями діяльності суб'єктів господарювання, установлюючи податки більш високого рівня на діяльність чи товари, що не є першочерговими за суспільним значенням (наприклад, ігровий бізнес, тютюнові та лікєро-горілчані вироби), і знижуючи податки у тих сферах, що потребують державної підтримки чи сприяння або відіграють особливо важливу соціальну роль (наприклад, функціонування підприємств товариства інвалідів або розроблення нових технологій).

Як відомо, ринкова система призводить до значної нерівності в розподілі отриманого доходу, а отже, і в розподілі національного продукту між індивідуальними виробниками. Чиста економіка вільного підприємництва може створювати неприйнятні для суспільства розриви в доходах і споживанні, що призводить до розширення суспільства на багатих і бідних. Саме тому держава змушена застосовувати механізми зменшення нерівно-

сті доходів. До таких методів належить система оподаткування доходів підприємців і найманих працівників, трансфертні платежі, ціноутворення.

Так, перерозподіл доходів між верствами населення забезпечує система прогресивного оподаткування, що запроваджує оподаткування великих доходів вищою ставкою порівняно з невеликими доходами. В Україні такий підхід використовувався до 2010 року, а потім ми перейшли на оподаткування заробітних плат за фіксованою ставкою. Проте фіксована ставка оподаткування заробітної плати (зараз встановлено на рівні 18%), незважаючи на її певну несправедливість з точки зору осіб, які мають малі доходи, як позитив може показати, що при ній працівникам стало більш вигідно показувати великі офіційні доходи, адже з будь-якої суми буде братися однакова ставка податку.

Оскільки низькі податкові ставки не можуть допомогти тим, хто зовсім не має доходів, в останні десятиліття держава створила систему трансфертних платежів, або грошових виплат населенню. Такі трансферти розраховано на допомогу людям похилого віку, утриманцям, особам з інвалідністю, а також страхування безробітних. Програми соціальної допомоги передбачають фінансову допомогу хворим пенсіонерам, людям похилого віку. І, зрештою, держава інколи субсидіює або надає адресну допомогу групам з малими доходами (наприклад, субсидії населенню для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, субсидії готівкою для відшкодування витрат на придбання побутового палива, талони на проїзд у громадському транспорті, разові грошові допомоги).

Новацією в податковому регулюванні доходів громадян-підприємців є зміна процедури сплати податків та єдиного соціального внеску (ЄСВ). 13 квітня 2020 року було прийнято Закон України, що стосується запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів та єдиного соціального внеску [11]. Цим Законом передбачається створення єдиного рахунку для сплати податків і зборів, передбачених Податковим кодексом України (крім ПДВ

та акцизного податку з реалізації пального та спирту етилового, а також митних платежів), та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) через Електронний кабінет платника податків.

Відповідно до підписаного Закону такий рахунок буде відкрито для платника за його згодою (бажанням) на центральному рівні Державної казначейської служби. Зміна процедури, запропонована Законом, допоможе спростити сплату податкових платежів та сприятиме зменшенню кількості помилково або надміру сплачених грошових зобов'язань. Крім того, ухвалені зміни сприятимуть підвищенню рівня відкритості, прозорості та довіри платників податків до державних органів.

Іншим дієвим регуляторним інструментом у сфері оподаткування доданої вартості, який нині отримав значне поширення у країнах Європи, є диференціація ставок податку. Коригування ставок податку на додану вартість в Україні, зокрема розширення сфери застосування пільгової ставки податку, – дискусійне в науці питання.

Слід зазначити, що диференціація ставок податку на додану вартість потрібна з точки зору використання його регуляторного потенціалу, а також з огляду на поширення такої практики у більшості країн ЄС. Регуляторний потенціал специфічних акцизів реалізується через вплив на обсяги та структуру споживання окремих видів товарів та послуг, визначених як підакцизні.

Як і визначення переліку оподатковуваних товарів, регулювання ставок акцизного податку переслідує не тільки фіскальні, але і соціальні цілі. В основу використання пільгових ставок ПДВ покладена переважно соціальна мотивація – стимулювання суспільно важливих секторів економіки, вплив на поведінку населення для поліпшення показників здоров'я чи навколишнього середовища. Проте не слід ігнорувати ефективність регулювання податкового навантаження на підакцизні товари в контексті впливу на обсяги їх споживання [12].

Тож у Законі було скасовано норму щодо встановлення фіксованої торго-

вельної націнки на тютюнові вироби, чим обмежувалися права суб'єктів господарювання (СПД), що здійснюють виробництво, імпорт та оптову торгівлю тютюновими виробами. Це дозволить таким СПД отримувати додатковий дохід від своєї діяльності. Водночас Міністерство фінансів України прогнозує, що прийняття цього Закону дасть можливість залучити до бюджетів усіх рівнів акцизного податку на суми мільярдного масштабу [13].

Отже, регуляторна діяльність з використанням податкових інструментів має доволі великий вплив на формування та реалізацію державної регуляторної політики, у тому числі й з урахуванням її соціальної значущості для держави. Таке покращення сприяє просуванню України догори щаблями міжнародного рейтингу оподаткування Paying Taxes, проте ще не означає, що державна податкова політика України є досконалою і влаштовує всіх суб'єктів податкових відносин.

Зокрема, Міжнародний валютний фонд (МВФ) вважає систему оподаткування в Україні складною і такою, що дає можливість по-різному тлумачити закони й ухилятися від сплати податків. Це створює сприятливий ґрунт для антагонізму між платниками податків і ДФСУ, а відсутність дієвих механізмів урегулювання суперечок – адміністративних або судових – лише загострюють їх.

Хоча з початку 2000-их ситуація з кількістю загальнодержавних та місцевих податків і зборів суттєво покращилася, адже їх кількість зменшилася зі 140 до 23 (2012 р.), а потім з 23 до 9 (2014 р.) і стала нижчою середньоевропейської (рис. 1).

Проте складність їх адміністрування, велика кількість перевірок та заплутаність законодавства не дають змоги українському бізнесу почуватися вільним. Розробка системи адміністрування податків – це вже непрямі методи регулювання економіки, і ми їх розглянемо далі.

Непрямі регуляторні методи (впливи).

Складність оподаткування підприємства в Україні організаційного характеру криється в потребі витрачання значного часу на здійснення обліку, нарахування та сплату податків, проходження перевірок,

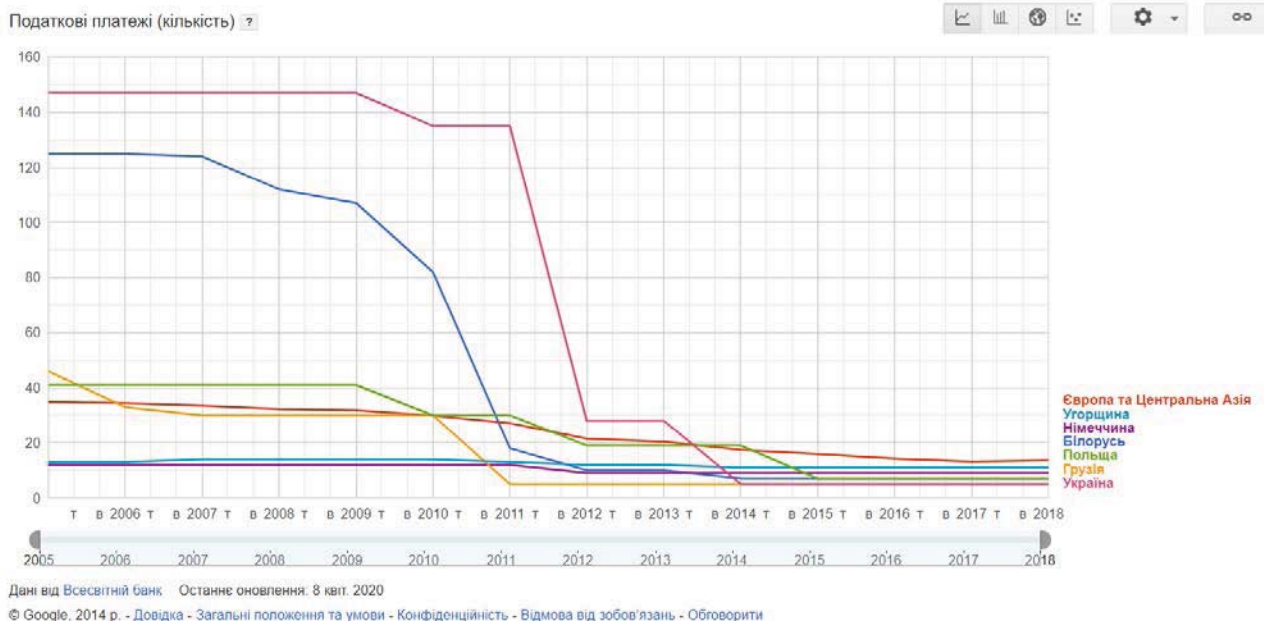

Рис. 1. Динаміка зміни кількості податків в Україні і країнах Європи [14]

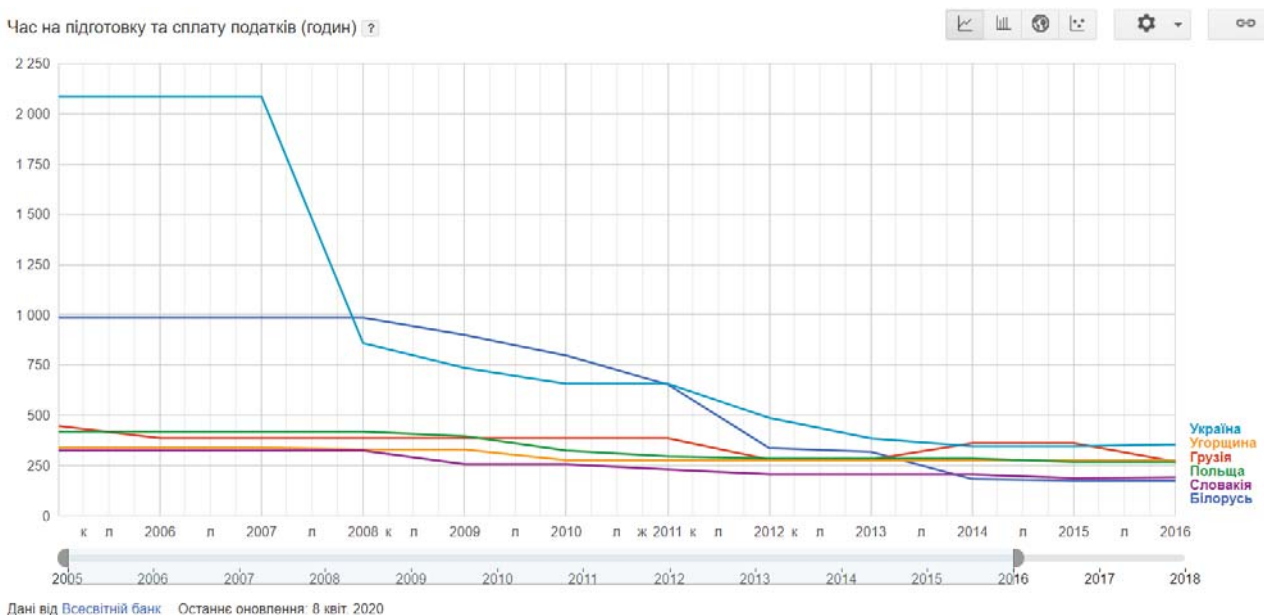

Рис. 2. Час на підготовку та сплату податків [16]

здавання звітів, відвідування податкових органів. Попри значні витрати часу вітчизняні підприємці стикаються зі складністю і неоднозначністю трактування податкового законодавства [15].

Тож до непрямих регуляторних впливів можна віднести удосконалення процедур адміністрування податків, що обчислюється в кількості годин на рік, необхідних для підготовки, подання звітності та сплати (або утримання) трьох основних

видів податків: податку на прибуток корпорації, податку на додану вартість або з продажу, а також податків на робочу силу (включно з податками на заробітну плату та внесками на соціальне забезпечення) (рис. 2).

Україна вже добилася суттєвих успіхів за цим напрямом. Як видно з графіка, з 2005 року кількість годин зменшилася з 2100 годин до 400 годин. Хоча ми й залишаємося на першому місці за кількістю

годин, проте маємо за приклад для прямого розвинути європейські країни, де ця величина становить від 250 до 300 годин.

Цікавим досвідом запровадження непрямих регуляторних впливів може видатися ухвалення нормативно-правових актів, що, на перший погляд, не носять регуляторний характер, але насправді мають великий регуляторний вплив на соціально-економічну систему держави. Сюди можна віднести, наприклад, регулювання пенсійної або соціальної сфер.

Тут можна згадати про запровадження у 1998 р. додаткових зборів до Пенсійного фонду від реалізації ювелірних виробів, з купівлі-продажу легкових автомобілів, валюти, користування мобільним зв'язком тощо [17]. На перший погляд, ці збори складно віднести до певного виду регуляторних інструментів, проте вони однозначно належать до адміністративних та економічних інструментів державного регуляторного характеру. Це пов'язане з тим, що ці збори підвищували собівартість продукції (зменшуючи можливість продажу продукції у разі підвищення роздрібною ціною) або зменшували прибуток підприємств (якщо виробники не підвищували роздрібні ціни).

Таким чином, регуляторна політика держави мала на меті не розвиток відповідних галузей, а якусь іншу мету. І цією метою була можливість істотно покращити наповнення дохідної частини Пенсійного фонду та погасити борги з виплати пенсій (майже 2 млрд гривень, або 20% Пенсійного фонду) [18].

Після цього постало завдання розширення застосування, виходячи з досвіду ЄС, регуляторних механізмів соціального характеру. Йдеться про запровадження мінімальних соціальних стандартів. З 2002 р. розміри соціальних виплат і допомог почали прив'язувати до прожиткового мінімуму. Однак системні проблеми здолати не вдалось. Тому у вересні 2011 р. був прийнятий Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [19], за яким передбачалась низка регуляторних заходів адміністративного характеру. Ці заходи теж мало впливали на суб'єктів господарської діяльності – регуляторні

заходи економічного характеру, які б стимулювали трудозанятість та працеефективність, задіяні не були.

Для подолання цієї проблеми у 2014 році було прийнято Закон України [20], який передбачав призначення пенсій лише на підставі даних персоніфікованого обліку про суму зроблених пенсійних внесків. Водночас було запроваджено зниження єдиного соціального внеску з 40% до 22%. На першому етапі це призвело до певних втрат бюджету і соціальних фондів, проте вже через рік чисельність застрахованих осіб загалом по Україні дещо збільшилась, а доходи бюджету від податку на доходи фізичних осіб почали швидко зростати. Хоча суттєве (майже вдвічі) зниження ЄСВ не змогло подолати велику тінізацію економіки, укорінену практику нелегальної виплати заробітної плати, низький рівень оплати праці та недосконалість системи контролю за сплатою ЄСВ. Отже, потрібен більш тісний взаємозв'язок механізмів адміністративного та економічного регуляторного впливу.

Висновки і пропозиції. Таким чином, провівши дослідження прямих та непрямих методів та засобів формування та реалізації державної регуляторної політики, можна сказати, що для великого бізнесу найбільший вплив, на нашу думку, мають регуляторні впливи прямої дії – регулятори, які вимагають від підприємців чітко слідувати тим чи іншим законодавчим нормам. Це зумовлене, по-перше, великою кількістю персоналу, що його може виділити великий бізнес на виконання цих регуляторів. По-друге, великому бізнесу доволі важко «заховати» певну діяльність від регуляторних та контролюючих органів.

Водночас на малий та середній бізнес більший вплив мають непрямі регуляторні впливи, оскільки на виконання прямих регуляторних впливів виділити багато ресурсів вони не можуть (та й ресурсів там набагато менше), а контролювати середній та малий бізнес складніше, ніж великий бізнес.

Для держави ж головним є вибір правильного балансу між такими регуляторами, аби давати розвиватися всім видам бізнесу, не втрачаючи при цьому контролю за його законністю та забезпечуючи

виконання одного з головних принципів держави – справедливості.

Наступні пошуки плануємо здійснити у сфері аналізу інших методів державного регулювання економіки для ефективного формування та реалізації державної регуляторної політики.

Список використаної літератури:

1. Малий та середній бізнес в Україні дає 55% ВВП – Інформація Кабінету Міністрів України. *Інформаційне агентство УНІАН*. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10596576-maliy-ta-seredniy-biznes-v-ukrajini-daye-55-vvp-kabmin.html>.
2. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: Проблеми теорії, методології, практики : монографія. Київ : Вид. УАДУ, 2000. 328 с.
3. Радченко О.В. Категорія «механізм» у системі державного управління. *Держава та регіони: наук.-вироб. журн. Серія: Державне управління*. 2009. № 3. С. 64–69.
4. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. Київ : Основи. 2002. 750 с.
5. Кондратов О. Сучасні тенденції розвитку державного регулювання економіки в Україні. *Економіка та держава*. 2007. № 3. С. 52–55.
6. Попова Л.М. Регуляторна політика у сфері підприємницької діяльності в Україні. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2017_4_32.
7. Дурман М.О. Формування та реалізація державної регуляторної політики в Україні : монографія. Херсон : Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В.С. 2019. 484 с.
8. Толуб'як В.С. Єдність державного регулювання і стратегічного управління: аспект сталого розвитку регіонів. *Інвестиції: практика та досвід*, 2018. № 10. С. 83–87.
9. Іванова Ю.Б. Проблеми розвитку податкової політики та оподаткування : монографія. Харків : ВД «ІНЖЕК». 2007. 448 с.
10. Василик О.Д. Податкова система України. Київ : Поліграфкнига, 2004. 478 с.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 13.04.2020 № 559-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/559-20>.
12. Толуб'як В.С., Горин В.П. Податкове регулювання процесів споживання в контексті впливу на суспільний добробут. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*, 2020, № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2020_1/28.pdf. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2308-8834/2020.1.26>.
13. Безверхнюк Т. Новації державної регуляторної політики в Україні: інструменти та реалізація. *Вісник Національного університету цивільного захисту України* : зб. наук. пр. Харків : Вид-во НУЦЗУ. 2020. Вип. 1 (12). (Серія «Державне управління»). С. 305–317.
14. Динаміка кількості податкових платежів. Всесвітній Банк. URL: https://www.google.com/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&hl=uk&dl=uk#!ctype=l&strail=false&bcs=d&nselm=h&met_y=ic_tax_paym&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=world&idim=region:ECS&idim=country:BLR:GEO:DEU:HUN:UKR:POL&ifdim=world&hl=uk&dl=uk&ind=false.
15. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо проведення податкової реформи та підвищення інвестиційної привабливості України» від 16.03.2017 № 6201. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61355.
16. Час на підготовку та сплату податків. Всесвітній Банк. URL: https://www.google.com/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&ctype=l&met_y=sec_tchr&hl=uk=ic_tax_durs&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=world&idim=country:BLR:GEO:SVK:HUN:UKR:POL.
17. Про затвердження Порядку сплати збору на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.1998 № 1740. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1740-98-%D0%BF>.
18. Толуб'як В.С. Державне регулювання трудозайнятості та працеефективності механізмами пенсійної системи. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 3, 2020. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1588>. DOI: [10.32702/2307-2156-2020.3.1](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.3.1).
19. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної сис-

теми : Закон України від 8 липня 2011 року № 3668-VI. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T113668.html.
20. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування

загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці : Закон України від 28 лютого 2014 р. № 77-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19>.

Durman M. Direct and indirect regulatory influences within the state of regulatory policy

The article considers the use of direct and indirect methods of state regulation of the economy as regulatory influences within the state regulatory policy. The following methods are analyzed: stimulating and fiscal methods of tax policy, methods of improving tax administration and regulation of the social sphere. The first two refer to the methods of direct regulatory influence, the last two – to the methods of indirect regulatory influence.

The fiscal and incentive functions of taxes are interrelated, they cannot be opposed to each other, and taxes cannot be divided into fiscal or incentive, because without fiscal action there can be no incentive. However, the objectives of the introduction of certain taxes may differ depending on the purpose of regulation.

Improvements in tax administration procedures, which are indirect methods, do not directly perform the functions of filling budgets, nor do they directly stimulate economic development. However, the simplification of these processes allows citizens to more easily "enter" the business, and existing entrepreneurs – to spend less money on doing business. Another indirect regulatory impact on the economy can be considered the introduction of additional fees or the introduction of minimum social standards, mandatory for all business entities.

For big business, the greatest influence, in our opinion, have the regulatory effects of direct action – regulators that require entrepreneurs to clearly follow certain laws. This is due, firstly, to the large number of staff that can be allocated by large businesses to implement these regulators. Secondly, it is quite difficult for big business to "hide" certain activities from regulatory and supervisory bodies.

At the same time, indirect regulatory influences have a greater impact on small and medium-sized businesses, because businessmen cannot allocate many resources to regulatory influences (and there are much fewer resources there), and it is more difficult to control medium and small businesses than big business.

For the state, the main thing is to choose the right balance between such regulators in order to allow all types of business to develop, without losing control over its legality and ensuring compliance with one of the main principles of the state – justice.

Key words: *public administration, state regulatory policy, state regulation of the economy, direct and indirect methods of economic regulation, regulatory influences.*